

2016 márciusi mérnök évfordulók, emléknapok

6. – 130 éve született Pávai-Vajna Ferenc geológus

Az erdélyi Csongván született Pávai-Vajna Ferenc (1886-1964) geológus, a hazai kőolaj- és földgázkutatás, a hévízkutatás és a geotermikus energia hasznosításának egyik úttörője. Erdélyben, a Dél-Dunántúlon, majd az Alföldön tevékenykedett, vezető beosztásban. A szénhidrogén-kutatás kapcsán és közvetlen hévízkutatással számos kiemelkedő fontosságú gyógyfürdők gyógyvizét ő tárta fel (Hajdúszoboszló, Karcag-Berekfürdő, Debrecen, Szegeden az Anna-forrás). Elsőként kezdeményezte a hévizek és a föld-hő energetikai hasznosítását.

11. – 130 éve született Tomits Iván mérnök

Budapesten született Tomits Iván (1886-1953) fizikus, postamérnök, egyetemi oktató. A Posta Kísérleti Állomáson lépett szolgálatba, irányításával helyezték üzembe az első hazai vivőfrekvenciás távbeszélő-összeköttetéseket a Budapest – Győr – Szombathely vonalon. Jelentős szerepe volt a Budapest-Bécs és a Budapest-Szeged közötti távkábel megteremtésében. Számos műszer kifejlesztését irányította.

11. – 125 éve született Polányi Mihály kémikus

Budapesten született Polányi Mihály (1891-1976) kémikus, orvos, termodinamikai kutató. Róla nevezték el az abszorpciós potenciál kiszámítására használatos képletet. Az Egyesült Izzó kutatóival együttműködve részt vett a nagyüzemi kripton-gyártási eljárás kidolgozásában. Egyik, sok vitát kavart elmélete a tudósközösségek működését írja le.

13. – 110 éve született Horváthy Lóránt mérnök

Kisbéren született Horváthy Lóránt (1906-1979) bányamérnök, szakíró. Több mint két évtizedes bányamentői munkásságának tapasztalatait alapvető műben (Bányamentés Bp., 1952.) összegezte. Gazdag termelési tapasztalatait számos szakcikkben rögzítette.

15. – Nemzeti ünnep, és a magyar sajtó napja

A modern parlamentáris Magyarország megszületésének a napja. Az 1848. március 15-i forradalom célja a Habsburg uralom megszüntetése, a függetlenség és az alkotmányos berendezkedés kivívása volt. A sajtó-szabadság törvényi feltételeinek kiharcolására is emlékeznek a hazai sajtó képviselői, annak emlékére, hogy 1848-ban e napon nyomtatták ki a magyar sajtó első szabad termékét: a Tizenkét pontot és a Nemzeti Dalt.

16. – Magyar zászló és címer napja

„Az Országgyűlés, fejet hajtva mindazon emberek, közösségek és emlékük előtt, akik e zászló és címer alatt harcolva életüket, szabadágukat adták a magyar nemzetért, vagy e zászló és címer tisztelete miatt szenvedtek bármilyen sérelmet vagy hátrányt, Magyarország zászlaja és címere iránti tisztelettől vezérelve, megbecsülésének kifejezése érdekében a nemzeti színről és ország címeréről szóló 1848. évi XXI. törvénycikk elfogadásának emlékére, március 16. napját a magyar zászló és címer napjává nyilvánítja.” – olvasható a 45/2014. (XII. 17.) OGY határozatban.

16. – 140 éve végzett víz-sebességmérés

1876. március 16-24. között tartó árvíz idején Horváth Ignác műegyetemi professzor tudományos céllal víz-sebességméréseket végzett a bp.-i Duna-szakaszon. Méréseinél először használt Magyarországon elektromos fordulatszámoló műszert, s a munka során számos módszertani újítást is alkalmazott.

20. – 90 éve benyújtott televíziós rendszer szabadalma

1926-ban e napon Tihanyi Kálmán mérnök szabadalmi kérelmében részletesen leírta, az általa javasolt töltéstárolás elvét megvalósító televíziós rendszert, így pár év múlva megszülethetett a huszadik század egyik legnagyobb találmányaként nyilvántartott TV kivirágzását lehetővé tevő eszköz, a kamerák lelke, az ikonoszóp. E dokumentumot az UNESCO, a világörökség részének nyilvánította.

26. – 140 éve nyitották meg az Egyetemi Könyvtárat

1876-ban e napon nyitották meg a budapesti Egyetemi Könyvtár épületét az V. kerület Károlyi Mihály u. 10. sz. alatt. A kétemeletes neoreneszánsz saroképület az első állami, könyvtári célokra emelt épület volt Magyarországon. Szkalniczky Antal és ifj. Koch Henrik tervei alapján épült 1873-1876 között. Homlokzati sgraffitóit Than Mór tervezte, nagy olvasótermében Lotz Károly freskói láthatók.

31. – 120 éve született Barna János mérnök

Mádon született Barna János (1896-1986) vegyészmérnök, aki 1919-1949. között a Magyar Posta szolgálatában állt, a Posta Kísérleti Állomáson dolgozott, mint postafőmérnök, posta műszaki tanácsos és 1941-től, mint műszaki igazgató. A posta által felhasznált anyagok minőségének ellenőrzésével foglalkozott, majd részt vett egy forgóhengeres viszkoziméter megszerkesztésében. Itt kötött barátságot a későbbi Nobel-díjassal, Békésy György fizikussal, aki az ő támogatásával került 1946-ban a stockholmi Karolinska Intézetbe. 1950–51-ben a Vegyesbányászati Vállalat laboratóriumvezetője. 1951-től a Bányászati Kutató Intézet tudományos munkatársa, majd főmunkatársa 1969-ig, nyugdíjazásáig; ezt követően 1977-ig tudományos tanácsadó volt. Az utóbbi helyen a hazai bentonitok ipari hasznosításának problémáival foglalkozott, s e témában számos tanulmányt tett közzé hazai és külföldi szaklapokban.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnaptár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnaptar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2016-ban – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László